

سورة الاحقاف

صور تجلسه دفاعیه

بسمه تعالی

دانشگاه علامه طباطبائی
دانشکده مدیریت و حسابداری

شماره:
تاریخ:
پیوست:

صور تجلسه دفاعیه پایان نامه تحصیلی

با تأییدات خداوند متعال پایان نامه آقای حسین خواجه جعفری دانشجوی کارشناسی ارشد رشته مدیریت رسانه گرایش ----- تحت عنوان " رابطه اتوماسیون چرخه کاری صدا و تصویر با ساختار سازمانی (مورد مطالعه واحد مرکزی خبر سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران)" که به راهنمایی جناب آقای دکتر فریدون وردی نژاد در جلسه مورخه ۹۱/۰۶/۲۷ با حضور اعضاء هیات داوران برگزار گردید.

ضمناً نمره نهایی نامبرده به شرح زیر اعلام می گردد/ق

نمره پایان نامه از ۱۹	
اخذ پذیرش از مجلات علمی ترویجی: ۵/ + نمره	نمره مقاله از ۱
اخذ پذیرش از مجلات علمی پژوهشی: ۱ نمره	
نمره نهایی	
با عدد: ۱۸/۲۵ با حروف: <i>هجده و دو</i>	

اعضاء هیات داوران:

امضاء	نام و نام خانوادگی	سمت
	جناب آقای دکتر فریدون وردی نژاد	استاد راهنما
	جناب آقای دکتر وجه اله قربانی زاده	استاد مشاور
	جناب آقای دکتر بهروز رضایی منش	استاد داور و نماینده تحصیلات تکمیلی

نمره ۱۶/۹۹ تا ۱۴ قابل قبول
نمره کمتر از ۱۴ غیر قابل قبول

نمره ۲۰ تا ۱۹ عالی
نمره ۱۸/۹۹ تا ۱۸ بسیار خوب
نمره ۱۷/۹۹ تا ۱۷ خوب

دانشکده مدیریت و حسابداری

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته مدیریت رسانه

رابطه اتوماسیون چرخه کاری صدا و تصویر با ساختار سازمانی

مورد مطالعه اتاق خبر واحد مرکزی خبر سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

نگارش

حسین خواجه جعفری

استاد راهنما

دکتر فریدون وردی نژاد

استاد مشاور

دکتر وجه الله قربانی زاده

استاد داور

دکتر بهروز رضائی منش

تایپستان

۱۳۹۱

تقدیم

این اثر ناقابل را تقدیم می‌کنم به حضرت ولی عصر (عج)، امید است که واسطه‌ای باشند تا منشاء و مصدر نتایج با خیر و برکت گردد.

همچنین افتخار این کار را به همسر و همراه گرامیم و فرزندان عزیزتر از جانم، طلوع و طاها تقدیم می‌کنم. انشالله که با قرار گرفتن نامشان در زیر نام حضرت صاحب الزمان (عج)، سایه‌ی لطف حضرت را تا نهایتِ عاقبت به خیری بر سر خود داشته باشند.

سپاسگزاری

ابتداء، منت دارم خدای بزرگ را، که چنین توفیقی را نصیب فرمود تا با بهره‌گیری از لطفش در مسیر کسب دانش گام بردارم و این مرحله از این راه را نیز به سرانجام برسانم. امید آن دارم که مرا در این راه مستدام بدارد.

در مرحله دوم بر خود فرض می‌دانم که از استاد گرامی‌ام، جناب آقای دکتر فریدون وردی‌نژاد سپاسگزار باشم، که با پذیرش این زحمت، علاوه بر راهنمایی این پژوهش، درس‌هایی از زندگی را نیز برایم به یادگار گذاشتند.

همچنین مراتب تشکر خود را از جناب آقای دکتر وجه‌الله قربانی زاده، که با پذیرش مسئولیت مشاورت این پایان نامه، زحمت را بر خود سزاوار فرمودند، تقدیم می‌کنم.

لازم می‌دانم از جناب آقای دکتر رضائی منش که با قبول داوری جلسه‌ی دفاعیه این پایان‌نامه، مرا مفتخر به درج نامشان در بخشی از زندگی‌ام نمودند، صمیمانه تشکر نمایم.

در انتها از مسئولین و مدیران محترم واحد مرکزی خبر، به ویژه جناب آقای مهندس اسماعیلی، مدیر کل محترم فنی سیاسی و جناب آقای بخشی مدیر محترم دفتر ریاست سازمان، همچنین جناب آقای بوالی، رئیس محترم واحد مرکزی خبر، آقای مهندس زکی زاده، مدیر محترم فنی نیوزروم و دوستان عزیزم آقای مسعود مقصودی و سرکار خانم سیده مهدیس موسوی به خاطر کمکی که به بنده در انجام این پژوهش کرده‌اند سپاسگزارم.

چکیده:

در این پژوهش تلاش شده است تا اثرات اجرای سیستم اتوماسیون چرخه‌ی کاری صدا و تصویر بر ساختار سازمان رسانه‌ای بررسی شود. اتوماسیون چرخه‌ی کاری صدا و تصویر با ویژگی‌هایی که دارد، می‌تواند گردش کاری یک سازمان رسانه‌ای را تحت تاثیر قرار داده و منجر به تغییر ساختار سازمانی شود. برای سنجش تغییرات در ساختار سازمانی، تغییرات ابعاد ساختار سازمانی در واحد مرکزی خبر سازمان صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران، بررسی شده است. ابعاد ساختار سازمانی مورد مطالعه عبارت بودند از: پیچیدگی سازمانی، رسمیت سازمانی، تخصص‌گرایی، استاندارد سازی، حرفه‌ای‌گری، سلسله مراتب اختیارات و تمرکز سازمانی. همچنین تاثیرپذیری ارتباطات سازمانی در دو بعد کیفیت و کمیت مورد بررسی قرار گرفته است.

در نتیجه‌ی این پژوهش، تفاوت معنادار ساختار سازمانی، قبل و بعد از اجرای اتوماسیون مورد تایید قرار گرفت. با بررسی و تحلیل تفاوت‌ها، در نهایت پیشنهادهای در خصوص استفاده از نتایج این تحقیق ارائه شده است.

کلمات کلیدی: اتوماسیون، ساختار سازمانی، ابعاد ساختار سازمانی، سازمان رسانه‌ای

Keywords: Automation, Organizational structure, Dimensions of organizational structure, Media organization

E-mail: khajehjafari@irib.ir

فهرست مطالب

۵	فهرست اشکال، نمودارها و جداول
۲	۱- فصل اوّل - کلیّات
۲	۱-۱- مقدمه
۳	۲-۱- بیان مسأله
۷	۳-۱- اهمّیت و ضرورت تحقیق
۷	۴-۱- اهداف تحقیق
۸	۵-۱- سوّالات تحقیق
۹	۶-۱- فرضیه‌های تحقیق
۹	۷-۱- روش تحقیق
۱۱	۸-۱- شرح واژه‌ها و اصطلاحات
۱۲	۹-۱- خلاصه فصل
۱۴	۲- فصل دوّم - مبانی نظری تحقیق و مرور تحقیقات پیشین
۱۴	۱-۲- مقدمه
۱۶	۲-۲- بخش اوّل: اتوماسیون
۱۷	۱-۲-۲- اتوماسیون اداری
۲۰	۲-۲-۲- مزایا و معایب اتوماسیون اداری
۲۱	۳-۲-۲- انواع کاربردها یا زیرسیستم‌های اتوماسیون اداری
۲۲	۴-۲-۲- نقش اتوماسیون اداری در فرایندهای سازمانی
۲۵	۳-۲- بخش دوّم: ساختار سازمانی

۲۷	۱-۳-۲- ابعاد ساختار سازمانی
۳۳	۴-۲- بخش سوّم: ساختار و اتوماسیون در سازمان رسانه‌ای
۳۴	۱-۴-۲- ساختار سازمان رسانه‌ای
۳۸	۲-۴-۲- اتوماسیون در سازمان رسانه‌ای
۳۹	۵-۲- بخش چهارم: ارتباطات سازمانی
۴۰	۱-۵-۲- انواع ارتباطات سازمانی
۴۳	۲-۵-۲- رابطه بین ساختار و ارتباطات سازمانی
۴۶	۳-۵-۲- رابطه بین اتوماسیون و ارتباطات سازمانی
۴۸	۶-۲- بخش پنجم: سازمان مورد مطالعه
۴۸	۱-۶-۲- سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران
۵۱	۲-۶-۲- واحد مرکزی خبر
۵۳	۳-۶-۲- اتوماسیون در واحد مرکزی خبر
۶۱	۷-۲- مروری بر تحقیقات پیشین
۶۱	۱-۷-۲- بررسی تطبیقی عوامل تأثیرگذار بر فرایند تولید و انتشار خبر در صدا و سیما و مطبوعات
۶۲	۲-۷-۲- نقش SAN در اتاق خبر
۶۳	۳-۷-۲- تلویزیون و خبر، سیر تحوّل واحد مرکزی خبر
۶۳	۴-۷-۲- سیر تکوین واحد مرکزی خبر، از تأسیس تا سال ۱۳۸۰
۶۴	۵-۷-۲- مقایسه‌ی روش‌های نوین مدیریت تولید گزارش‌های خبری با روش‌های سنتی
۶۴	۶-۷-۲- توصیفی از فرایند تولید خبر در واحد مرکزی خبر
۶۵	۷-۷-۲- بررسی عوامل رضایت شغلی کارکنان واحد مرکزی خبر
۶۵	۸-۷-۲- بررسی ارتباط بین ساختار سازمانی و تعهد سازمانی کارکنان معاونت صدا

- ۶۶ ۹-۷-۲- بررسی تأثیر تکنولوژی آنالوگ به دیجیتال در واحد مرکزی خبر از دیدگاه مدیران و کارشناسان
- ۶۶ ۱۰-۷-۲- آسیب شناسی ساختار سازمانی معاونت توسعه و فناوری رسانه صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران
- ۶۷ ۱۱-۷-۲- بررسی رابطه بین فناوری اطلاعات (IT) و ساختار معاونت صدای جمهوری اسلامی ایران
- ۶۸ ۱۲-۷-۲- بررسی مقایسه‌ای اتاق خبر دیجیتال شبکه های تلویزیونی فرانس ۲۴، بی بی سی، پرس تی.وی و العالم
- ۶۸ ۱۳-۷-۲- بررسی فرایند دیجیتال شدن در اتاق خبر شبکه‌های تلویزیونی Tele5 و Antena3 اسپانیا
- ۶۹ ۱۴-۷-۲- بررسی مدیریت خبرنگاری و تولید خبر در تلویزیون تحت شرایط استفاده از تکنولوژی‌های ارتباطی - اطلاعاتی با تمرکز بر رسانه های دولتی آلمان
- ۶۹ ۱۵-۷-۲- مدیریت تحول در اتاق خبر، از آنالوگ تا دیجیتال
- ۷۰ ۸-۲- مدل پژوهش
- ۷۵ ۹-۲- خلاصه فصل
- ۷۸ ۳- فصل سوم: روش تحقیق
- ۷۸ ۱-۳- مقدمه
- ۷۸ ۲-۳- روش انجام تحقیق
- ۸۰ ۳-۳- روش‌های گردآوری اطلاعات
- ۸۰ ۴-۳- جامعه مورد بررسی و روش نمونه‌گیری
- ۸۳ ۵-۳- ابزار گردآوری داده‌ها
- ۸۴ ۶-۳- پایایی و روایی تحقیق
- ۸۵ ۷-۳- روش تجزیه و تحلیل داده‌ها
- ۸۶ ۸-۳- خلاصه فصل
- ۹۰ ۴- فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده‌های آماری
- ۹۰ ۱-۴- مقدمه
- ۹۰ ۲-۴- تجزیه و تحلیل داده‌ها

۹۱	۳-۴- اطلاعات فردی
۹۷	۴-۴- اطلاعات آماری ابعاد ساختار سازمانی
۱۱۰	۵-۴- اطلاعات آماری ارتباطات سازمانی
۱۲۲	۶-۴- تحلیل محتوایی
۱۲۳	۷-۴- خلاصه فصل
۱۲۶	۵- فصل پنجم: بحث و نتیجه‌گیری
۱۲۶	۱-۵- مقدمه
۱۲۷	۲-۵- تبیین یافته‌های مرتبط با فرضیه‌های پژوهش
۱۳۷	۳-۵- محدودیت‌های پژوهش
۱۳۸	۴-۵- پیشنهادات کاربردی
۱۴۰	۵-۵- پیشنهادهایی برای انجام تحقیقات مکمل
۱۴۰	۶-۵- خلاصه فصل
I	منابع و مراجع
VII	پیوست ۱: پرسشنامه پژوهش

فهرست اشکال، نمودارها و جداول

۲۲	شکل ۱- عناصر اصلی سیستم مکانیزه‌ی اداری
۴۴	شکل ۲- الگوی ستاره‌ای
۴۴	شکل ۳- الگوی ۷ شکل
۴۵	شکل ۴- الگوی زنجیره‌ای
۴۵	شکل ۵- الگوی حلقه‌ای
۵۵	شکل ۶- دیاگرام سیستم نیوزروم میانی
۵۹	شکل ۷- سیستم نوین اتوماسیون خبر
۵۹	شکل ۸- سیستم نوین اتوماسیون خبر
۶۰	شکل ۹- سیستم نوین اتوماسیون خبر
۶۰	شکل ۱۰- سیستم نوین اتوماسیون خبر
۶۱	شکل ۱۱- سیستم نوین اتوماسیون خبر
۷۳	شکل ۱۲- مدل مفهومی پژوهش
۹۲	شکل ۱۳- نمودار توزیع پاسخ‌دهندگان بر حسب جنسیت
۹۳	شکل ۱۴- نمودار توزیع پاسخ‌دهندگان بر حسب گروه‌های سنی
۹۴	شکل ۱۵- نمودار توزیع پاسخ‌دهندگان بر حسب شغل
۹۵	شکل ۱۶- نمودار توزیع پاسخ‌دهندگان بر حسب تحصیلات
۹۶	شکل ۱۷- نمودار توزیع پاسخ‌دهندگان بر حسب سابقه کار در واحد مرکزی خبر
۹۷	شکل ۱۸- نمودار توزیع پاسخ‌دهندگان بر حسب سابقه کار خبر قبل از کار در واحد مرکزی خبر
۴۸	جدول ۱- مقایسه‌ی ای از ابعاد ارتباطات شفاهی و کتبی
۷۴	جدول ۲- مدل تحلیلی پژوهش
۹۱	جدول ۳- توزیع پاسخ‌دهندگان بر حسب جنسیت
۹۲	جدول ۴- توزیع پاسخ‌دهندگان بر حسب گروه‌های سنی

- جدول ۵ - توزیع پاسخ‌دهندگان بر حسب شغل ۹۳
- جدول ۶ - توزیع پاسخ‌دهندگان بر حسب تحصیلات ۹۴
- جدول ۷ - توزیع پاسخ‌دهندگان بر حسب سابقه کار در واحد مرکزی خبر ۹۵
- جدول ۸ - توزیع پاسخ‌دهندگان بر حسب سابقه کار خبر قبل از کار در واحد مرکزی خبر ۹۶
- جدول ۹ - نتایج آزمون t با نمونه‌های جفتی ۹۸
- جدول ۱۰ - مقایسه فراوانی در خصوص ساختار سازمانی قبل و بعد از اتوماسیون ۹۸
- جدول ۱۱ - شاخص‌های توصیفی توزیع پاسخ‌دهندگان در خصوص ساختار سازمانی ۹۸
- جدول ۱۲ - نتایج آزمون t با نمونه‌های جفتی برای پیچیدگی ۹۹
- جدول ۱۳ - مقایسه فراوانی در خصوص میزان پیچیدگی سازمانی قبل و بعد از اتوماسیون ۱۰۰
- جدول ۱۴ - شاخص‌های توصیفی توزیع پاسخ‌دهندگان در خصوص میزان پیچیدگی سازمانی ۱۰۰
- جدول ۱۵ - نتایج آزمون t با نمونه‌های جفتی برای پیچیدگی عمودی ۱۰۱
- جدول ۱۶ - مقایسه فراوانی در خصوص میزان پیچیدگی عمودی سازمانی قبل و بعد از اتوماسیون ۱۰۱
- جدول ۱۷ - شاخص‌های توصیفی توزیع پاسخ‌دهندگان در خصوص میزان پیچیدگی عمودی سازمانی ۱۰۲
- جدول ۱۸ - نتایج آزمون t با نمونه‌های جفتی برای پیچیدگی افقی ۱۰۲
- جدول ۱۹ - مقایسه فراوانی در خصوص میزان پیچیدگی افقی سازمانی قبل و بعد از اتوماسیون ۱۰۳
- جدول ۲۰ - شاخص‌های توصیفی توزیع پاسخ‌دهندگان در خصوص میزان پیچیدگی افقی سازمانی ۱۰۳
- جدول ۲۱ - نتایج آزمون t با نمونه‌های جفتی برای پیچیدگی فضایی ۱۰۴
- جدول ۲۲ - مقایسه فراوانی در خصوص میزان پیچیدگی فضایی سازمانی قبل و بعد از اتوماسیون ۱۰۴
- جدول ۲۳ - شاخص‌های توصیفی توزیع پاسخ‌دهندگان در خصوص میزان پیچیدگی فضایی سازمانی ۱۰۴
- جدول ۲۴ - نتایج آزمون t با نمونه‌های جفتی برای رسمیت ۱۰۵
- جدول ۲۵ - مقایسه فراوانی در خصوص میزان رسمیت سازمانی قبل و بعد از اتوماسیون ۱۰۵
- جدول ۲۶ - شاخص‌های توصیفی توزیع پاسخ‌دهندگان در خصوص میزان رسمیت سازمانی ۱۰۶
- جدول ۲۷ - نتایج آزمون t با نمونه‌های جفتی برای سلسله مراتب اختیارات ۱۰۶
- جدول ۲۸ - نتایج آزمون t با نمونه‌های جفتی برای حرفه‌ای بودن سازمانی ۱۰۷

- جدول ۲۹ - مقایسه فراوانی در خصوص میزان حرفه‌ای بودن سازمانی قبل و بعد از اتوماسیون ۱۰۸
- جدول ۳۰ - شاخص‌های توصیفی توزیع پاسخ‌دهندگان در خصوص میزان حرفه‌ای بودن سازمانی ۱۰۸
- جدول ۳۱ - نتایج آزمون t با نمونه‌های جفتی برای تمرکز سازمانی ۱۰۹
- جدول ۳۲ - نتایج آزمون t با نمونه‌های جفتی برای استاندارد سازی سازمانی ۱۰۹
- جدول ۳۳ - نتایج آزمون t با نمونه‌های جفتی برای تخصص‌گرایی سازمانی ۱۱۰
- جدول ۳۴ - نتایج آزمون t با نمونه‌های جفتی برای میزان ارتباطات سازمانی ۱۱۱
- جدول ۳۵ - مقایسه فراوانی در خصوص میزان ارتباطات سازمانی قبل و بعد از اتوماسیون ۱۱۱
- جدول ۳۶ - شاخص‌های توصیفی توزیع پاسخ‌دهندگان در خصوص میزان ارتباطات سازمانی ۱۱۲
- جدول ۳۷ - نتایج آزمون t با نمونه‌های جفتی برای میزان ارتباطات افقی ۱۱۳
- جدول ۳۸ - مقایسه فراوانی در خصوص میزان ارتباطات افقی سازمانی قبل و بعد از اتوماسیون ۱۱۳
- جدول ۳۹ - شاخص‌های توصیفی توزیع پاسخ‌دهندگان در خصوص میزان ارتباطات افقی سازمانی ۱۱۳
- جدول ۴۰ - نتایج آزمون t با نمونه‌های جفتی برای میزان ارتباطات عمودی ۱۱۴
- جدول ۴۱ - مقایسه فراوانی در خصوص میزان ارتباطات عمودی سازمانی قبل و بعد از اتوماسیون ۱۱۴
- جدول ۴۲ - شاخص‌های توصیفی توزیع پاسخ‌دهندگان در خصوص میزان ارتباطات عمودی سازمانی ۱۱۴
- جدول ۴۳ - نتایج آزمون t با نمونه‌های جفتی برای میزان ارتباطات مورب ۱۱۵
- جدول ۴۴ - مقایسه فراوانی در خصوص میزان ارتباطات مورب سازمانی قبل و بعد از اتوماسیون ۱۱۵
- جدول ۴۵ - شاخص‌های توصیفی توزیع پاسخ‌دهندگان در خصوص میزان ارتباطات مورب سازمانی ۱۱۵
- جدول ۴۶ - فراوانی نزدیک‌ترین الگو به ارتباطات سازمانی در سیستم پیشین و سنتی واحد مرکزی خبر ۱۱۶
- جدول ۴۷ - فراوانی نزدیک‌ترین الگو به ارتباطات سازمانی در واحد مرکزی خبر بعد از اجرای سیستم اتوماسیون نیوزروم ۱۱۶
- جدول ۴۸ - مقایسه فراوانی الگوی ارتباطات سازمانی قبل و بعد از اجرای سیستم اتوماسیون نیوزروم ۱۱۶
- جدول ۴۹ - مقایسه فراوانی در خصوص سبک کنترلی در ارتباطات سازمانی قبل و بعد از اتوماسیون ۱۱۷
- جدول ۵۰ - شاخص‌های توصیفی توزیع پاسخ‌دهندگان در خصوص سبک کنترلی ۱۱۸
- جدول ۵۱ - مقایسه فراوانی در خصوص سبک برابری در ارتباطات سازمانی قبل و بعد از اتوماسیون ۱۱۸
- جدول ۵۲ - شاخص‌های توصیفی توزیع پاسخ‌دهندگان در خصوص سبک برابری ۱۱۸

- جدول ۵۳ - مقایسه فراوانی در خصوص سبک ساختاری در ارتباطات سازمانی قبل و بعد از اتوماسیون ۱۱۹
- جدول ۵۴ - شاخصهای توصیفی توزیع پاسخ‌دهندگان در خصوص سبک ساختاری ۱۱۹
- جدول ۵۵ - مقایسه فراوانی در خصوص سبک پویا در ارتباطات سازمانی قبل و بعد از اتوماسیون ۱۱۹
- جدول ۵۶ - شاخصهای توصیفی توزیع پاسخ‌دهندگان در خصوص سبک پویا ۱۱۹
- جدول ۵۷ - مقایسه فراوانی در خصوص سبک تفویضی در ارتباطات سازمانی قبل و بعد از اتوماسیون ۱۲۰
- جدول ۵۸ - شاخصهای توصیفی توزیع پاسخ‌دهندگان در خصوص سبک تفویضی ۱۲۰
- جدول ۵۹ - مقایسه فراوانی در خصوص اجتناب در ارتباطات سازمانی قبل و بعد از اتوماسیون ۱۲۰
- جدول ۶۰ - شاخصهای توصیفی توزیع پاسخ‌دهندگان در خصوص سبک اجتناب ۱۲۱
- جدول ۶۱ - شاخص توصیفی میانگین پاسخها در خصوص سبکهای ارتباطی قبل و بعد از اتوماسیون ۱۲۱

فصل اوّل

کلیّات

۱- فصل اول - کلیات

۱-۱- مقدمه

اتوماسیون، به معنای سامانه‌ای که یک فرایند را با کمترین دخالت نیروی انسانی به سامان می‌رساند، سابقه‌ی چندان طولانی ندارد. هر چند، در سالیان کمی دورتر، با پیشرفت فناوری‌های مبتنی بر الکترونیک و مکانیک، ماشین‌هایی ساخته و به کار گرفته شدند تا بخشی از وظایف انسانها را در صنایع و کارخانه‌ها بر عهده بگیرند، ولی اتوماسیون با معنایی که امروزه می‌شناسیم، با پیشرفت‌های بر پایه کامپیوتر، نرم‌افزار، سخت‌افزار و شبکه‌های کامپیوتری محقق شد.

استفاده از این فناوری‌ها موجب سرعت و دقت در گردآوری، پردازش و تولید خروجی‌های مورد نیاز از داده‌ها شد. علاوه بر آن، به کارگیری این سامانه‌های جدید، مستلزم تغییرات اساسی در نیروی انسانی مورد نیاز، گردش کار و در نهایت ساختار سازمانی بود. هر چند، در بعضی موارد، برخی سازمان‌ها، با عدم درک صحیح از معنای اتوماسیون، تنها با به‌کارگیری سامانه‌های کامپیوتری و نسخه‌ی کامپیوتری شده اسناد سازمانی، بدون تغییر در ساختار خود،

همان گردش کار قبلی را دنبال می‌کردند، ولی تأثیر اتوماسیون بر ساختار سازمانی، از مهم‌ترین نتایج به کارگیری این گونه سامانه‌ها به حساب می‌آید. سازمان‌های رسانه‌ای، به ویژه سازمان‌های رسانه‌ای دیداری و شنیداری، به دلایل متفاوت، سامانه‌های اتوماسیون متفاوتی را تجربه می‌کنند. این دلایل در کنار ویژگی‌های سازمان‌های رسانه‌ای، باعث شده است که استفاده از اتوماسیون چرخه‌ی کاری در این گونه سازمان‌ها، به عنوان برگ برنده‌ای در دنیای به شدت رقابتی رسانه‌های امروز، که سرعت، دقت و صحت در خروجی سازمان، اساسی‌ترین مزیت‌های رقابتی آن است، به حساب بیاید. در عین حال همین دلایل و ویژگی‌ها باعث شده است که اتوماسیون در عرصه‌ی صدا و تصویر، جوان‌تر از همتایان دیگر خود در دنیای اتوماسیون‌ها باشد و به همین دلیل، کمتر به آن پرداخته شده است.

بر این اساس، شناخت ابعاد اتوماسیون در سازمان رسانه‌ای و اثرات احتمالی آن بر ساختار و گردش کار سازمان، و تأثیری که از این رهگذر بر خروجی سازمان به وجود می‌آید، از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار است. اثراتی که ممکن است سازمان را به سازمانی چابک بدل نماید و با تأثیر بر سرعت، دقت و صحت خروجی رسانه، در کنار اثرات اقتصادی به‌کارگیری اتوماسیون، بقای رسانه را در دنیای به شدت رقابتی، تا حدودی تضمین نماید.

۲-۱- بیان مسأله

با ورود کامپیوترهای شخصی به بازار مصرف، استفاده از این نوع کامپیوترها و مزایایی که بر آن مترتب بود، باعث شد تا استفاده از سامانه‌های کامپیوتری در ادارت و سازمان‌ها و دفاتر کاری، از انحصار سازمان‌های خاص و بزرگ که توانایی خرید، نگهداری و به‌کارگیری کامپیوتر بزرگ^۱ را داشتند خارج و تمام ادارات و سازمان‌ها از این موهبت بهره‌مند شوند. دیری نگذشت که توسعه شبکه‌های کامپیوتری و نرم افزارهای تحت شبکه این امکان را پدید آورد که سازمان‌ها و ادارات که تا قبل از آن از کامپیوترها به صورت منفرد بهره می‌بردند، با بهره‌گیری از مزایای به

---

^۱ Main Frame

اشتراک‌گذاری منابع و سهولت دسترسی تمام ایستگاه‌های کاری به این منابع مشترک، بر سرعت و کیفیت خدمت‌دهی خود بیافزایند. این نقطه‌ی شروعی بود بر پیدایش سامانه‌هایی که اتوماسیون^۲ نام گرفتند.

اتوماسیون به انجام عملیاتی به وسیله یک ماشین (معمولاً کامپیوتر) گفته می‌شود که تا پیش از آن توسط انسان انجام می‌شده است. (Raja Parasurman, Victor Riley 1997) در سامانه‌های اتوماسیون، گردش کار قابل انجام در یک سامانه سنتی به کامپیوترها و نرم افزارهای نصب شده بر روی آنها سپرده می‌شود. این سامانه‌ها آن قدر توجیه بهره‌وری و کارآیی داشتند که امروزه کمتر محیط اداری را می‌توانید بیابید که در برابر این نوآوری توان مقاومت داشته و از یک سامانه اتوماسیون (هر چند ساده و کوچک) استفاده نکند.

سامانه‌های اتوماسیون، به دلایل متعدّد و متفاوت مورد توجه ویژه سازمان‌های رسانه‌ای قرار گرفتند. بخشی از این توجه، به دلیل ویژگی‌ها و اختصاصاتی است که در این گونه سازمان‌ها وجود دارد:

- سرعت، دقت و صحت، امتیازات اصلی به کارگیری سامانه‌های اتوماسیون، مهم‌ترین خواست رسانه‌ها است. از طرفی مهم‌ترین شرط کاربرد و استفاده از اتوماسیون در اکثر سازمان‌ها، صرف نظر از موارد استفاده دیگر آن، مربوط به لزوم سرعت و دقت و صحت در کار آنها است. و به خاطر توسعه دامنه عملیات سازمان است که این امر احتیاج به گسترش مجاری ارتباطات با سرعت بیشتر است. (حبیبی ۱۳۸۳)
- اتوماسیون اداری مشتمل بر تمام سیستم‌های الکترونیک رسمی و غیر رسمی بوده که به برقراری ارتباط اطلاعات بین اشخاص در داخل و خارج مؤسسه و بالعکس مربوط می‌شود. (Zwass 1992) با توجه به این که مواد اولیه برای تولید محصول سازمان رسانه، اطلاعات (در شکلهای مختلف متن، صدا، عکس و ویدئو) است. بر این اساس اتوماسیون در سازمان رسانه‌ای، علاوه بر خودکارسازی مکاتبات و مراسلات و ارسال فرامین اداری و دریافت گزارشات (همچون اتوماسیون اداری)، خودکارسازی اصلی‌ترین فرایندهای سازمان است.
- به دلیل فوق، خروجی سامانه‌ی اتوماسیون، به شکل مستقیم، محصول رسانه است.

---

² Automation Systems

• با توجه به نتایج تحقیقات مشاهده می‌شود که وجود سیستم اتوماسیون اداری بر برخی از ابعاد ارتباطات سازمانی تأثیرگذار است. (فریبرز موسوی مدنی، معصومه نوروزی ۱۳۸۵)

به دلیل نقش محوری نیروی انسانی در سازمان رسانه، این نتیجه از اساسی‌ترین نیازهای سازمان رسانه‌ای است.

• و دلایل توجیهی متعدّد دیگر، که تا حدودی در همه انواع اتوماسیون‌ها قابل طرح است.

به هر روی، با فراهم آمدن امکانات زیرساختی و فناوری، تلویزیون‌ها نیز با بهره‌مندی از امکانات سامانه‌های مورد اشاره، بر کیفیت، کمیت و سرعت تولید و پخش خود افزودند و از هزینه‌های خود کاستند. اتاق‌های خبر، بنا بر دلالی، از اولین واحدهای تلویزیونی بهره‌مند از سامانه اتوماسیون شدند.

اتاق خبر، در واقع ترجمه نیوزروم^۳ در فارسی است، که خود این اصطلاح نیز، کمابیش به همین معنی در بین متخصصین این عرصه، از سال‌ها پیش در خبرگزاری‌ها و شبکه‌های خبری و نشریات مصطلح بوده است. در فرهنگ لغات آکسفورد، نیوزروم این‌گونه تعریف شده است: محلی در یک روزنامه یا دفتری در پخش تلویزیون که خبر در آن تهیه و تولید می‌شود. (Oxford_Dictionary 2011) در گسترش این تعریف، اتاق خبر اشاره به محلی دارد که در آن خبرنگاران، گزارشگران، تدوین‌گران (ادیتورها^۴)، تهیه‌کنندگان و سایر کارکنان به گردآوری و آماده‌سازی خبر جهت پخش در رادیو و تلویزیون و یا جهت نشر در روزنامه و مجله و سایت و... می‌پردازند. به این ترتیب اتاق خبر قلب تپنده هر بنگاه خبررسانی نوشتاری و دیداری-شنیداری است که نرم‌افزار و سخت‌افزار و نیروی انسانی سه عنصر کلیدی آن می‌باشند. اما عناصر یاد شده در طیّ زمان، همگام با رشد تکنولوژی، همواره تغییراتی در جهت بهبود و ارتقای امر خبررسانی نموده‌اند که منجر به تحولات اساسی در اتاق‌های خبر و مفهوم مورد نظر از عنوان اتاق خبر شده است. این تحولات در دو دهه گذشته چنان بوده است که نسل جدید نیروی انسانی به سختی قادر است با شیوه‌های گذشته کار کند و نسل قدیمی نیز چنانچه سری به اتاق‌های خبر (و تحریریه‌های خبر) نوین بزند، شگفت‌زده خواهد شد.

³ News Room

⁴ Editor

با توجه به آنچه ذکر شد هم اکنون منظور از اتاق خبر، یک سامانه یکپارچه عملیاتی و اطلاعاتی مکانیزه برای هر مؤسسه خبررسانی دیداری، شنیداری و نوشتاری است که مجموعه تعاملی از سه عنصر کلیدی نرم‌افزار، سخت‌افزار و نیروی انسانی می‌باشد. بر این اساس، سامانه‌ی اتاق خبر به عنوان یک سامانه‌ی مدرن، در مقابل روش‌های سنتی تهیّه، کسب و پخش خبر قرار دارد.

واحد مرکزی خبر در سازمان صدا و سیما، واحدی است که در نقش یک خبرگزاری تصویری، خبرهای متنی و صوتی و تصویری را از سراسر کشور و دفاتر خود در خارج از کشور، جمع‌آوری می‌نماید و به همراه خبرهای تولیدی خود در تحریریه‌ی خبر، برای استفاده کلیه بخش‌های خبری شبکه‌های سراسری، استانی و بین‌المللی آماده می‌سازد. واحد مرکزی خبر همچنین، با قرار دادن خبرهای متنی خود بر روی خروجی وب سایت، در نقش یک خبرگزاری برای روزنامه‌ها و نشریات و پایگاه‌های خبری ظاهر می‌شود، با این حال عمده کار واحد مرکزی خبر، تأمین خوراک تصویری بخش‌های مختلف خبری خود سازمان است.

سامانه‌ی اتوماسیون مورد اشاره، سامانه‌ای است که در تحریریه‌های واحد مرکزی خبر در تهران نصب و بهره‌برداری می‌شود.

یکی از تأثیرات اساسی و مهم این سامانه، تأثیر آن بر روی گردش کار و ساختار واحد مرکزی خبر است؛ با الزامی که سامانه برای تغییر گردش کار به وجود آورد، ساختار باید تغییر می‌کرد و بعضی از مشاغل و پست‌های مدیریتی و بخشی از نیروی انسانی، دیگر توجیهی برای حضور و ادامه‌ی کار نداشتند. هر چند همه‌ی کارکنان و مدیران، کارمند رسمی سازمان بودند و قطعاً انفصال از خدمت مطرح نبود و نیروی انسانی باید در کار دیگر و جای دیگر از همان سازمان آموزش می‌دید و مشغول ادامه خدمت می‌شد، مقاومت در مقابل تغییر، یکی از مشکلات عمده در راه اندازی و بهره‌برداری از این سامانه بوده و هست.

بر این اساس، در این تحقیق، بنا داریم تغییراتی که سامانه اتوماسیون واحد مرکزی خبر در ساختار واحد و ابعاد ساختاری به وجود آورده است، و بالتبع گردش کار را نیز دستخوش تغییر کرده است، سنجیده و بیان کنیم.